

حکمت

نهج البلاغه
خطبه ۱۴۰

ای بنده خدا، در عیبجویی از کسی به خاطر گناهش شتاب مکن، شاید خداوند آن گناه او را بخشیده باشد. و از گناه کوچکی که خود گرفتار آن شده‌ای آسوده مباش، که ممکن است به آن گناه عذاب شوی.

بنابراین هرکدام از شما که از عیب دیگری آگاه است، به خاطر عیبی که از خود خبر دارد دست از عیبجویی او بردارد.

چطور کودکان را با فلسفه عزاداری

و مفاهیم دینی آشنا کنیم؟

فرشته‌های سیاه‌پوش

در طول سال، ایامی مربوط به شهادت و عزاداری ائمه است که اندوهی را برای ماسیحیان به همراه خواهد داشت. حالا در روزهای پایانی ماه صفر قرار داریم و دو مناسبت بزرگ مذهبی پیش روی ماست. این که چطور می‌شود این درک را به کودکان منتقل کرد تا از یک طرف باعث آندوه، ترس و اضطراب آنها نشود و از طرف دیگر آنها را از دین و مراسم مذهبی زده نکرد؛ نکته‌ای است که باید به شکل دقیقی مورد بررسی قرار گیرد. آشنایی کودکان با این مسائل و ساختن به مرور هویت دینی‌شان در کنار هویت ملی نیاز به راهکارهایی دارد. بازآله کیانی، روان‌شناس درباره این موضوع گفت‌وگو کردیم. آنچه در ادامه می‌آید راهکارهایی است که خانم کیانی پیشنهاد دادند.

خبرنگار:
آزاده باقری
کارشناس:
ژاله کیانی

که در ایام مذهبی کتاب‌هایی را ارائه می‌کنند بسیار موثر است. می‌توانید کتاب‌های مناسبی تهیه کنید تا کودکان مطالعه کنند. با این کارها ناخودآگاه هویت مذهبی کودکان از بدو کودکی شکل می‌گیرد.

نذری بدهید

در مراسم مذهبی مختلف اتفاقات خوبی می‌افتد که می‌تواند برای همه به ویژه کودکان آموزنده باشد. یکی از کارهای مثبت و خوب، نذری دادن است که از طریق آن می‌توان به خوبی نیکی کردن و بخشش را آموزش داد. در این شرایط حضور کودکان در مراسم مذهبی بسیار مثبت و تاثیرگذار است. آنها در کنار آن که در این مراسم می‌توانند با دیگران ارتباط برقرار کنند و حتی در برخی موارد اعتماد به نفس‌شان بهبود یابد؛ می‌توانند به صورت غیرمستقیم با مفاهیم بخشش و نیکی کردن نیز آشنا شوند.

جلوگیری از افراط و تفریط

برای آنکه در مراسم عزاداری به مرز افراط و تفریط نیفتید لازم نیست ذهن کودکان را آنقدرها درگیر واقعه کنید. نباید از عاطفه کودکان سوءاستفاده کرده و آنها را آزرده تا جایی که حتی باعث احساس گناه آنها شود. چون در این شرایط آنها ترس و اضطراب‌شان زیاد خواهد شد.

از طرف دیگر بی‌توجهی به این مسائل نیز باعث می‌شود تا کودک به طور کل درکی از این مسائل نداشته باشد. اگر نخواهیم کودکان را آرام آرام با سوگ و از دست دادن آشنا کنیم و احساس کنیم کودکان هیچ ظرفیت ذهنی برای این مساله ندارند هم درست نیست. لذا همان قدر که نکته به نکته گفتن این مسائل درست نیست بی‌تفاوت بودن در آشنایی و به وجود آوردن هویت دینی نیز درست نیست. میانه‌روی و طی کردن مسیر درست و اصولی بهترین روش در این زمینه خواهد بود.

همسالانی را نیز پیدا کرده می‌توان زمان حضور را افزایش داد.

حضور مادرانه در محیط‌های مذهبی

یکی از راه‌های آشنایی کودکان با مذهب حضور در محیط‌هایی مانند مسجد، حسینیه، امامزاده، حرم‌های مطهر و... است. اجازه دهید تا کودک در محیط، بازی کند و خودش باشد. بودن در چنین فضاهایی به خودی خود کمک می‌کند تا کودک با هویت مذهبی خود ارتباط برقرار کند. این باعث می‌شود این فضا برای او در نوجوانی و بزرگسالی حالت مامن پیدا کند و زمان‌هایی که اضطراب دارد یا به محیطی برای بازسازی نیاز پیدا کند به چنین مکان‌هایی پناه ببرد. بنابراین در این فضا کودک را مجبور به انجام کار یا عبادت نکنید. با همان سبک مادرانگی پیش بروید و مشاهده‌گر باشید و اجازه دهید تا کودک تجربیاتش را به دست آورد. این تجربیات مبنای هویت مذهبی فرزندان شما را خواهد ساخت. اگر والدین تمام وقت را به دعا و مناجات بگذرانند، در حالی که فرزندشان بی‌قراری می‌کند یا حوصله‌اش سر رفته است، بچه آزار خواهد دید و حتی برای بودن در این فضاها مقاومت خواهد کرد.

حضور کودکان در مراسم مذهبی

بهرتر است والدین به دنبال مراسم در فضاهایی باشند که با کودکان رفتار خوبی دارند. در این زمان می‌توان کودکان را به گروه‌های مختلف تقسیم کرد و ممکن است برای هر گروه نیز مربی در نظر گرفته شود.

در همین فضا وقتی به عنوان مثال بخش‌های حماسی عاشورا یا موضوعات اخلاقی ائمه مانند مهربانی، گذشت، خانواده دوستی و... به شکل‌های مختلف مانند قصه‌خوانی، کتابخوانی، نمایشی و... مطرح شود آنها به مرور ارتباط برقرار کرده، با موضوعات مذهبی آشنا شده و آنها را درک خواهند کرد. همچنین رفتن به کتابفروشی‌هایی

آن ندارند و سطح بالای ظرفیت فکری را می‌خواهد که کودکان دارای این سطح نیستند. یا داستان حضرت یوسف (ع) را نباید برای نوجوان‌ها مطرح کرد. هر داستان و روایتی باید بسته به سن کودک روایت شود. چون ممکن است اگر این مسیر را به اشتباه برویم کودکان حتی دچار دین‌گریزی هم بشوند.

اجبار ممنوع

برای حضور کودکان در مراسم مذهبی فشار نیاورید و مراقب باشید زمان‌هایی که خسته هستند یا حال‌شان خوب نیست آنها را به اجبار به این مراسم نیاورید. برای تشویق آنها برای آمدن و شرکت در مراسم می‌توانید خوراکی‌هایی را که دوست دارند یا اسباب‌بازی‌هایی که به آنها علاقه دارند را همراه داشته باشید. کودکان وقتی سرگرم شوند فضایی مانند مسجد و حرم خسته‌کننده به نظر نمی‌رسد. در این شرایط است که آن ارتباط و آن مفهوم واقعی و دل‌بستگی که قرار است اتفاق بیفتد در بستری آرام‌تر و بهتر رخ خواهد داد.

آشنایی غیر مستقیم

یکی از بهترین روش‌های آموزش در این زمینه، آموزش به صورت غیر مستقیم است. خواندن و زمزمه کردن یکسری از شعرها یا تهیه و خواندن کتاب‌های مرتبط کمک می‌کند تا کودکان آرام‌آرام با این مفاهیم و حال و هوا آشنا شوند و علت این عزاداری‌ها و مراسم را درک کنند.

به زمان توجه کنید

باید مراقب بود که کودک زمان‌های زیادی را در این محیط نگذارد؛ مگر آن که خودش این محیط‌ها را دوست داشته باشد و علائقی پیدا کرده باشد. در غیر این صورت باید به صورتی برنامه‌ریزی کرد تا ساعات‌های محدودتری را در این محیط‌ها بود و زمانی که این احساس به وجود آمد که کودک توانسته به مرور با این فضا ارتباط برقرار کند و

زیاد توضیح ندهید

لازم نیست به کودکان در زمینه مفاهیم عزاداری و علت وقوع آن به صورت کلامی توضیح داده شود. چون کودکان یادگیری‌شان به صورت مشاهده‌ای است و الگو برداری‌شان بیشتر از طریق رفتار والدین و اطرافیان صورت می‌گیرد. به عنوان مثال زمانی که والدین لباس مشکی می‌پوشند یا پرچم سیاه به دیوار می‌زنند، کودکان متوجه تغییرات ظاهری شهر و اطراف‌شان می‌شوند. تا همین میزان برای آنها کافی است. بهترین حالت این است که به آنها درباره این تغییرات توضیحی داده نشود و اجازه داد کودکان خودشان متوجه این تغییر شوند و سوال کنند. اگر پرسیدند هم در حد سن و توان ذهنی آنها پاسخ داده شود. کودکان به مرور زمان که بزرگ‌تر شدند به سنی خواهند رسید که سوال کنند. تا قبل از آن نباید آنها را حساس کرد. در واقع کودکان هر چه به سن نوجوانی نزدیک‌تر می‌شوند سوال‌ها به وجود می‌آید و به دنبال جواب‌های دقیق‌تری برای سوالات خود می‌گردند. در این زمان بهتر است پاسخ‌های درست و مناسبی را آماده کرد.

خلاصیت برای آشناسازی کودکان

روش‌های مختلفی وجود دارد که به وسیله آنها می‌توان کودکان را با خود همراه ساخت بدون آنکه آنها را از چنین محیط‌هایی زده یا خسته کرد. برگزاری نمایش‌ها به سبک‌های مختلف کودکانه بسیار موثر است. لازم نیست درباره بخش‌های غمگین و تلخ به کودکان توضیحی داده یا در روایت‌ها و داستان‌هایی که برای آنها گفته می‌شود به چگونگی شهادت ائمه اشاره‌ای شود. بهتر است بیشتر به بخش داستان‌های مهر و محبت امام ائمه و ارتباط عاطفی که با خانواده و دوستان‌شان داشتند اشاره شود. در قرآن نیز قصه‌های زیادی وجود دارد؛ اما توصیه می‌شود قصه حضرت ابراهیم (ع) و حضرت اسماعیل (ع) را برای کودکان تعریف نکرد. چون دریافت درستی از